

Три су, по моме мишљењу, највећа духовна и национална центра српског народа у иностранству: Српска царска лавра манастир Хиландар на Светој Гори, Сент Андреја у Мађарској и Нова Грачаница у Америци. Преко њих српски народ обележио је трагове свога кретања у свету и позиционирао се на важним тачкама Медитерана, Европе и Америке. Загледајте се боље у ове светиње и видећете набујалу снагу српског народа у одређеним временским тачкама наше историје.

Може ли бити случајно да монах Сава, заједно са својим оцем Стефаном Немањом, подиже српски манастир на Светој Гори, иако је замонашен код Руса, приложник више грчких манастира и свуда радо виђен гост? Да ли је то можда израз некаквог национализма Светог Саве, или је он једноставно сматрао да и српски народ заслужује да има свој цвет у овој Небеској башти? Данас нам је толико потребан хиландарски континуитет и квалитет, као и ова светосавска визија борбе за своје место под Сунцем.

Шта рећи о Сент Андреји, том симболу некадашње националне снаге и предузимљивости српског народа у једном тешком времену избеглиштва и једној нама ненаклоњеној државној средини? Данас је Сент Андреја, у којој нема ништа друго изузев српских цркава и историјских места, највећа мађарска туристичка атракција у којој живи једва неколико неасимилованих Срба, а милиони туриста не сазнају ништа о српским темељима на којима овај град почива.

Нова Грачаница, тај предивни споменик српске политичке емиграције после Другог светског рата на америчком континенту, звони и позива српски народ у Расејању, као и у Отаџбини, да обратимо пажњу на властиту будућност и хиландарском визијом и трудом избегнемо свенародну судбину Сент Андреје.

Никада нисам пристајао на ту готово узречицу да су Срби неорганизован народ. Такође, увек сам веровао да је могуће да исправимо пропусте у нашем образовању и организовању, као и да је мало потребно да у пракси применимо оне методе националне самодисциплине и самозаштите које други народи вековима успешно примењују.

Зато у сећање враћам моје драге пријатеље и домаћине са Менхетна. Занимљиво је да се у овом лонцу за кување и леглу сваког отуђења и националног самозаборава већ остварило моје надање у нову српску организованост. Пре неколико деценија у том крају Менхетна и Њујорка живело је тек 2-3 српске породице. Онда су кренула досељавања. Али каква? Систематска. Сваки нови Србин који би долазио добијао је помоћ од староседелаца да нађе стан и посао. Староседеоци су прикупљали и новац за студирање или почетак бизниса свог новог члана, а он би то уредно враћао или улагао у новопридошлице када би стао на своје ноге. Сада је тамо, у скоро истој улици, преко 50 српских породица, које се држе заједно и међусобно посећују и подржавају.

Нису они открили никакву рупу на саксији. Применили су методе које користе други народи стотинама година уназад. Зар је било толико тешко и шта нас спречава да свуда применимо ову револуцију у области националне солидарности?

Ода српској политичкој емиграцији

Нити је данас популарна ода као књижевни облик још из античких времена, нити ја умам да се изражавам у једној таквој сложеној песничкој форми. А тако бих волео да то умам. Наиме, преко ми је потребан један одговарајући уметнички облик са узвишеним, високим стилем у коме бих могао да „испевам“ своје поштовање према свему што је на америчком континенту створила и будућим генерацијама у наследство оставила српска политичка емиграција после Другог светског рата. Уместо тога нека буде једно велико хвала свима онима који су у своје време радећи за један долар на сат одвајали од уста да данас у Америци имамо огромна имања са велелепним храмовима, парохијским домовима, спортским теренима и српским гробљима. Били су то најчешће обични радници по америчким рудницама и фабрикама, који су пре него што би се и сами скућили издвајали да најпре добију своју цркву и место где се сабирају као национална заједница.

Док шетам најпознатијим српским гробљем у Америци, које се налази у склопу манастира Светог Саве у Либертивилу крај Чикага, најстаријег нашег манастира на америчком континенту, сусрећем великане српске политичке емиграције: Јована Дучића, Владика Николаја, Владика Дионисија, Димитрија Најдановића, бројне српске амбасадоре, генерале, политичаре и научнике о којима се у Србији данас тако мало зна, јер историја српске политичке емиграције још увек није постала равноправни део српске историје друге половине 20. века. Размишљам и дивим се: какве људске и српске величине, какви научни и публицистички опуси, какав црквоградитељски ангажман, какво самопожртвовано родољубиво прегнуће!

И у Србији би требало увести Дан захвалности нашим прецима за сав патриотски рад и жртву коју су поднели да се очува наше национално име и имање у Отаџбини и свету. Понекад смо толико незахвални једни према другима, а посебно према прецима. Ту бисмо, такође, могли нешто научити из овог америчког обичаја.

Размишљам како су били способни и пожртвовани Срби у Америци за нашу националну ствар, још од Првог светског рата па све до данас, а посебно у време истакнутих вођа српске политичке емиграције после Другог светског рата. Плашим се само како ће се завршити ова генерацијска транзиција која је управо у току и да ли су нова покољења свесна историјске одговорности коју ускоро треба да преузму на себе? Данас је то најважније Српско питање у Расејању: зашто смо још увек подељени и несложни, зашто смо толико материјално оптерећени и себични, зашто смо лоше организовани и како да све то променимо и кренемо у нове националне победе?

Данашње генерације понекад као да жртву својих предака не знају да цене и као да их је високи стандард раслабио, а услови за духовни и национални рад паралисали. Чини се да би било боље да и наша генерација за све то мора мало да се помучи, мало пострада, мало осети на својој кожи. Велика и моћна српска политичка емиграција имала је само једну али велику ману: није на време припремала своје наследнике, није улагала у будућност своје мисије. Требало би да извучемо неке поуке из ове историјске грешке и већ данас почнемо да инвестирамо у младе људе који би требало да нас предводе за десет година. Ако ми не будемо радили на формирању будуће националне елите, онда ће је неко други припремити уместо и за нас. После ће бити касно и узалудно да се изнова жалимо како нам је интелектуална и политичка елита лажна, корумпирана и анационална.

Гусле за 21. век

Између осталог, био сам гост и говорио на Другом фестивалу српских гуслара у Америци и Канади. Шта уопште рећи ново о гуслама, а што већ није речено? Нама заправо треба да нађемо инструмент који би обавио некадашњу националну функцију гусала у 21. веку. А та функција подразумева очување националног идентитета, креирање националног сна и буђење родољубивог одушевљења и оптимизма. Имамо ли, дакле, такав инструмент данас? Да ли је то Интернет и други облици медијског деловања, да

ли су то путујући учитељи и живи контакт са Србима широм света кроз Српску мрежу?

И гусле су нам потребне. Оне још увек могу да додирну право у срце Србиново, али су немоћне да делују ако су Срби заборавили своју веру, језик, писмо и националну историју, прече елементе националног идентитета од фолклорних. Оне су онда само спољашњи обичај испражњен од своје унутрашње суштине и могу чак бити велико самозаваравање да нешто радимо и јесмо ако само гусламо у празно.

Како да се организујемо?

Данас немамо мисионара и националног трудбеника димензија Владике Николаја Велимировића. Савезнички генерали су говорили да је био Трећа српска армија у Првом светском рату, по медијском деловању за српску ствар и броју добровољаца које је инспирисао да из Америке оду на Солунски фронт. Било их је преко 20.000. Поставља се питање колико их је било деведесетих или колико би их било данас.

Био је пријатељ многих знаменитих Американаца, почасни доктор наука њихових најпрестижнијих универзитета, Амерички конгрес је изразио саучешће српском народу поводом његовог упокојења. Због љубави према њему Црнци из Њујорка носили су српске заставе и научили српску химну. Нисмо се као народ удостојили ни да умре у српској средини већ код Руса, као што је Свети Сава, једини са којим се у српској историји владика Николај да мерити, умро у туђини код Бугара.

Из Америке је у последњим данима стално мислио на „Домају“, како је тепао Србији, слао хуманитарне пакете своје народу, био прва жртва нездравог стања у српској емиграцији, и, коначно, умро у Америци, земљи коју је ценио по елементима побожности који су кратко после Другог светског рата још увек трајали. Светитељеве трагове налазимо широм Америке, од Њујорка, преко Милвокија до Либертивила.

Стално размишљам да ми још увек нисмо озбиљно прочитали књиге владике Николаја, а требало би их сваки дан читати изнова. Да се изгуби све што је на српском језику написано, дало би се обновити из његовог књижевног дела. Као што је читав српски национални програм у њему сакривен.

Довољно је да за ову прилику наведем Његову формулу опстанка коју је изрекао 1912. године кроз три поздрава Србима у Босни и Херцеговини: први поздрав – ОРГАНИЗУЈТЕ СЕ, други поздрав – РАДИТЕ, трећи поздрав – ИСТРАЈТЕ. Ова три поздрава делују тако обично, али их се ми често не придржавамо.

Увек када се упуштамо у нове организационе активности изнова се сетим нашег великог српског усуда: Докле више тог кафанског патриотизма, бирања председника, секретара и благајника нових организација у задимљеним просторијама и под утицајем алкохола, великих фраза и празнословља, огромних планова и никаквих дела, прегласавања, фракцијаштва и подела, бусања у духовно празна патриотска прса, компромитовања сваке здраве идеје и иницијативе?

За сваку струку на овом свету треба имати неку факултетску диплому или сопствену доказану праксу. Једино за бављење патриотским радом и организовањем није потребно поднети никакве квалификације. Онда људи без иједног резултата иза себе претендују да буду вође народне и државне. Можемо да се шалимо са српском потребом да сваки Србин мисли да може да буде селектор фудбалске репрезентације, али нема шале са сваким оним самозванцем и лажним царем који жели да води српски народ. Време је за рашчишћавање у сопственом дворишту и постављање професионалних стандарда у националном организовању.

Ако правите национални часопис онда он мора бити професионално припремљен за штампу. Ако се појављујете на Интернету са својом презентацијом онда се тражи професионални дизајн, најсавременије програмирање и свакодневно ажурирање, иначе немојте улазити у игру. Ако се прави трибина, онда то подразумева 20 корака у професионалној организацији, како би публика видела да иза догађаја стоје озбиљни људи. Ако желите да остварите иоле већи медијски утицај морате имати своју ТВ продукцију, опет направљену на што квалитетнијем нивоу. Тако је и у свим осталим сферама националног организовања и деловања. Све друго је аматеризам, импровизација и слаб учинак.

Разуме се да овако високи стандарди не треба да обесхрабре почетнике у патриотском раду, већ да им задају циљ коме стреме са што мање приче а што више рада. Међутим, они који су већ у томе не смеју да се понашају као да је свеједно како ће изгледати у

јавности, какву поруку шаљу и какав имиџ стварају. Кома је све ово неважно, већ мисли да је довољно да има добру вољу и патриотску громогласност, често ће учинити више штете него користи, чак и ненамерно или крајње добронамерно.

Дакле, морамо да се национално пробудимо, освестимо, уозбиљимо, модерно организујемо и одговорно и непрекидно делујемо. Без озбиљног упознавања, повезивања и активирања омладинских потенцијала неће бити добрих вести ни за Дијаспору ни за Отаџбинске земље.

СНВО

Ако бих ускоро био у прилици да организујем донаторско вече за прикупљање помоћи аутентичном српском невладином сектору који нам је преко потребан, онда бих то урадио на следећи начин. Најпре бих морао да појасним, ако ту још неко има било какву дилему, зашто нам је неопходан СНВО (српски НВО сектор). Није разлог само у томе да бисмо се супротставили програмираним невладиним организацијама чији је циљ да дестабилизују одбрану српских националних интереса и измене идентитетске основе нашег народа. Али је то добар разлог, јер ако у тој борби не учествујемо, то значи да смо капитулирали и да је у овом најзначајнијем рату за српски национални идентитет пораз изванредан. Важнији разлог је да бисмо радили све исто што и они само у супротном правцу, тј. формирали бисмо јавно мњење и притискали државу да буде што националнија. Ми на то имамо право, делујући на овај демократски начин и штитећи наслеђени традиционални систем вредности.

Потом би уследила пресудна напомена: за СНВО нам недостају инфраструктурни предуслови, организациона култура, тимски рад и радна етика, четири ствари које одлично функционишу на Западу. У круговима националних делатника Србије се још увек верује да је могуће нешто озбиљно радити помоћу штапа и канапа, тј. без канцеларије, аутомобила, годишњег буџета, обука за рад у НВО сектору... Да је свеједно како се нешто организује, јер свако мисли за себе да је најпааметнији, док је лењост постала наша карактерна особина. Са тим мора да се прекине, ако желимо иоле веће резултате. Невладине организације са друге стране много улажу у кадрове, организују семинаре и обучавају људе за своје активности. Шта ради српски НВО?

Свима мора постати јасно да долази време озбиљног рада. И Држава, и Црква, и Дијаспора, су позвани да уложе у аутентично српски НВО сектор, јер им је свима потребан. А они који буду радили у том сектору не смеју да од тога направе перионицу пара и радионицу дневно-политичких каријера, већ модерну националну друштвену мрежу српских удружења за 21. век.

А ова тема није више за дневничко бележење и интелектуално разглабање. Она је зрела за остваривање у пракси. Чак сам сигуран да је у питању једна од најважнијих националних идеја у последњих 100 година.

Добро дошли кући!

Нећете ми веровати, али скоро да нема Србина у Расејању кога сам срео а да не размишља о повратку у Отаџбину. Није тако било пре годину дана када сам овде такође провео месец дана. Много тога се променило за тих годину дана у целом свету. Велика финансијска криза у Америци, огромна отпуштања радника, немогућност да се издрже кредитне обавезе, неуклапање у амерички начин живота, неспремност да се деца овде одгајају и страх да је асимилација јача од родитељског васпитања, само су неки од разлога због чега већина Срба размишља о повратку. Међутим, проблем је у томе што тзв. Матица не размишља о њиховом пријему, не припрема њихов повратак и не позива их да се врате! Дијаспора још увек нема поверења у Матицу, не види да се нешто мења на боље у Отаџбини, страхује да ли би имала посла и како би била дочекана у својој земљи. Свакако да ће ово бити велики изазов за посусталу српску привреду и државу, али ће корист бити много већа у биолошком, економском, стручном и сваком другом националном смислу.

Зато, браћо Срби у Расејању, не чекајте државни позив, повољне услове и дефинитивну пропаст Америке, већ се враћајте да се заједно боримо за боље сутра наше деце у заједничкој нам и јединој Отаџбини. Неће бити лако, али Вам није лако ни у Америци, а у Србији постоји толико много начина да се преживи, а све више и перспектива да се успе кроз нови „Српски сан“ о националном достојанству и пристојном и скромном животу „међу својима“.